Regional Refugee Response
for the Ukraine Situation

NOTA PRZEDSTAWIAJĄCA ASPEKTY PŁCI: ŹRÓDŁA UTRZYMANIA I DOSTĘP DO PRACY WŚRÓD UCHODŹCÓW Z UKRAINY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Regionalna grupa zadaniowa ds. Ukrainy ukierunkowana na aspekt płci, Móc 2023

Niniejsza nota prowadzona i opracowana przez UN Women przy współudziale MOP, FAO, i CARE International stanowi analizę dostępu do zatrudnienia i źródeł utrzymania uchodźców z Ukrainy oraz wpływu dostępu do powyższych na ich życie w aspekcie płci. Wpływ ten badany jest w oparciu o dane pierwotne i wtórne zebrane w przyjmujących uchodźców krajach sąsiadujących z Ukrainą, tj. na Mołdawii, w Polsce, Rumunii, Słowacji i Węgrzech. Ponieważ tematyka niniejszej noty jest w dużej mierze zgodna z zakresem tematycznym ukierunkowanej na aspekt płci analizy przeprowadzonej przez Regionalną Grupę Zadaniową na temat inwazji Rosji na Ukrainę na pełną skalę, oba opracowania opisują te same kraje przyjmujące.[i] Natomiast sytuacja osób wewnętrznie przesiedlonych w Ukrainie wykracza poza zakres niniejszej noty, wymagałaby bowiem odrębnej analizy zmian i wyzwań w Ukrainie. Ze względu na ogromną dynamikę sytuacji uchodźców z Ukrainy, w niniejszym opracowaniu uwzględniono jedynie wydarzenia mające miejsce do kwietnia 2023 r. Niniejszą notę przeznaczono do ogólnego użytku decydentów w organizacjach humanitarnych i rozwojowych, przedstawicieli organów państwowych, osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki, przedstawicieli sektora prywatnego oraz darczyńców.

KONTEKST

Szacuje się, że rozpoczęta w lutym 2022 r. rosyjska inwazja na Ukrainę zmusiła około 13 mln osób w Ukrainie do opuszczenia swoich domów. Ponad 5 mln z nich zostało przesiedlonych wewnętrznie, a ponad 8 mln wyjechało jako uchodźcy poza granice Ukrainy.[ii] Reagując na te wydarzenia, Unia Europejska szybko podjęła decyzję o udzieleniu osobom przybywającym z Ukrainy tymczasowej ochrony w całej UE.[iii]

Unijna Dyrektywa Rady w sprawie tymczasowej ochrony (Dyrektywa 2001/55/WE) umożliwia państwom członkowskim UE szybkie reagowanie w celu zapewnienia ochrony i przyznania praw osobom potrzebującym niezwłocznej ochrony oraz uniknięcie przeciążenia krajowych systemów azylowych na wypadek masowego napływu wysiedleńców. Decyzję UE o przyznaniu tymczasowej ochrony oraz dyrektywę unijną uznaje się za optymalny instrument w obecnych wyjątkowych okolicznościach.[iv] Równie wyjątkowe jest to, że z dniem 1 marca 2023 r. rząd Republiki Mołdawii również udzielił tymczasowej ochrony uchodźcom z Ukrainy, mimo że kraj ten nie jest członkiem UE.[v] Według stanu na luty 2023 r., **ponad 4,8 mln** uchodźców z Ukrainy zarejestrowało się w programach ochrony tymczasowej w Europie.[vi] Inicjatywa Dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony stanowi przykład efektów udanej współpracy i wymiany informacji między państwami członkowskimi oraz harmonizacji ich ram prawnych.[vii]

SKRÓCONA CHARAKTERYSTYKA UCHODŹCÓW Z UKRAINY

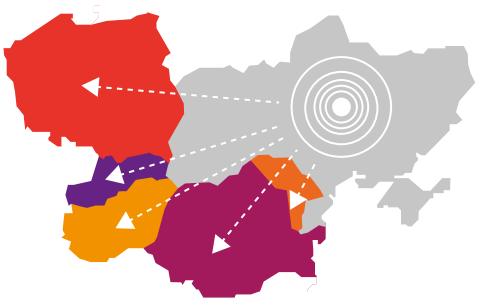

1: WIĘKSZOŚĆ UCHODŹCÓW Z UKRAINY STANOWIĄ KOBIETY I DZIECI

90% UCHODŹCÓW Z UKRAINY TO KOBIETY I DZIECI.[viii]

83% uchodźców z Ukrainy w **MOŁDAWII** to kobiety i dzieci.[ix]

87% uchodźców z Ukrainy w **POLSCE** to kobiety i dzieci.[x]

77% uchodźców z Ukrainy w **RUMUNII** to kobiety i dzieci.[xi]

83% uchodźców z Ukrainy w **SŁOWACJI** to kobiety i dzieci.[xii]

84% uchodźców z Ukrainy na **WĘGRZECH** to kobiety i dzieci.[xiii]

2: ODSETEK UCHODŹCÓW Z UKRAINY W PODZIALE NA GRUPY WIEKOWE

Około **połowa** uchodźców z Ukrainy przebywających w sąsiednich krajach UE to osoby w wieku 0-19 lat.[xiv]

85% uchodźców dorosłych to kobiety.[xv]

2,75 mln uchodźców to osoby w wieku produkcyjnym.[xvi]

3: PROFIL ZATRUDNIENIA UCHODŹCÓW Z UKRAINY PRZED WYJAZDEM Z UKRAINY [xvii]

Około 63% respondentów było wcześniej zatrudnionych.

Większość respondentów pracowała **w pełnym wymiarze czasu pracy.**

Około 1 na 5 respondentów pracowało **na własny rachunek** lub **prowadziło działalność gospodarczą.**

4: WYKSZTAŁCENIE I WYSZKOLENIE UCHODŹCÓW Z UKRAINY WEDŁUG BADANIA ZAMIARÓW PRZEPROWADZONEGO PRZEZ UNHCR (SIERPIEŃ-WRZESIEŃ 2022) [xviii]

15% respondentek pracowało **w szkolnictwie.**

13% respondentek ma doświadczenie w pracy w **profesjonalnych usługach administracyjnych.**

8% respondentek pracowało **w służbie zdrowia i usługach socjalnych.**

7% respondentek pracowało w sektorze **hotelowym i gastronomicznym.**

43% respondentek ma **tytuł magistra.**

20% uchodźczyń ukończyło **szkolenie techniczne lub zawodowe.**

35% respondentów płci męskiej posiada **tytuł magistra.**

17% respondentów płci męskiej ukończyło **program szkolenia technicznego lub zawodowego.**[xix]

5: WŁĄCZENIE FINANSOWE KOBIET I DOSTĘP KOBIET DO USŁUG FINANSOWYCH PRZED INWAZJĄ NA UKRAINĘ [xx]

W 2021 r. kobiety stanowiły 78% osób **dokonujących lub otrzymujących płatności cyfrowe.**

Liczba kont będących w posiadaniu kobiet w wieku 15 lat i starszych wzrosła z 39% r. do 81%

w 2011 r | w 2021 r

O pondere de 68% Ukrainek **posiadało kartę debetową lub kredytową;** ich liczba w 2011 r. wynosiła 38%

Przed rosyjską inwazją na pełną skalę, poziom włączenia finansowego kobiet w Ukrainie był wysoki, a dostęp do usług finansowych plasował się na równi z innymi krajami w Europie.[xxi]

Chociaż powyższe dane ułatwiają zrozumienie ogólnych strumieni uchodźców, należy zauważyć, że w badanych krajach **zasadniczo brakuje aktualnych, łatwo dostępnych i regularnie aktualizowanych danych na temat przesiedleń w podziale na płeć, wiek, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność i inne istotne przekrojowe czynniki i kryteria.** Jak wskazano w dalszej części niniejszej noty, ze względu na nakładanie się rozmaitych czynników, w tym aspektu płci, uchodźcy identyfikujący się jako kobiety i dziewczęta stają przed określonymi wyzwaniami i mają określone potrzeby. Aby skutecznie sprostać tym potrzebom i wyzwaniom, kluczowe znaczenie mają dane kontekstowe, przekrojowe i w podziale na płeć dotyczące przepływów uchodźców. Podobnie zdezagregowane dane dotyczące warunków, w jakich funkcjonują uchodźcy w państwach przyjmujących są niezbędne do podjęcia skutecznych działań.

USTALENIA

Ustalenia zawarte poniżej opierają się na przeglądzie i weryfikacji danych wtórnych pozyskanych od kluczowych informatorów.[1] W szczególności w rok po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na pełną skalę z perspektywy płci analizowane były dane dotyczące dostępu do rynku pracy, wyzwań i możliwości zatrudnienia oraz kompetencji i kwalifikacji uchodźców z Ukrainy.

Kwalifikacje zawodowe i możliwości zatrudnienia

Podczas gdy ponad jedna trzecia uchodźców z Ukrainy wykonuje obecnie pracę zawodową, większość z nich jest zatrudniona na poniżej poziomu kwalifikacji wynikającego z ich wcześniejszego zatrudnienia w Ukrainie, **przy czym odsetek kobiet zatrudnionych poniżej swoich kwalifikacji jest wyższy niż odsetek mężczyzn znajdujących się w podobnych okolicznościach.**[xxii] Według badania Agencji Praw Podstawowych UE uchodźcy z Ukrainy są obecnie zatrudniani poniżej swojego poziomu wykształcenia i kompetencji.[xxiii] Badanie wskazuje, że zatrudnienie poniżej kwalifikacji jest powszechniejsze wśród kobiet niż wśród mężczyzn i dotyczy odpowiednio 51 i 39% respondentów.[xxiv] Przykładowo w **Polsce,** według danych polskiego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, na koniec kwietnia 2023 r. około połowa uchodźców pracowała na stanowiskach niewymagających lub częściowo tylko wymagających kwalifikacji.[xxv]

Jak wspomniano już w niniejszej nocie, wynika to z wielu czynników. Po pierwsze, do pracy uregulowanej i nieuregulowanej na **Węgrzech** i w **Rumunii** oraz pracy regulowanej w **Mołdawii** i **Słowacji** konieczne jest posiadanie kwalifikacji zawodowych uprawniających do wykonywania pracy w określonej dziedzinie, zweryfikowanych jako ważne w Ukrainie lub ich odpowiednika.[xxvi] Wymogi przedstawiania dokumentów mogą skłaniać uchodźców do wyboru pracy nieuregulowanej lub pracy wymagającej niskich kwalifikacji. Dochodzą do tego inne czynniki, takie jak konieczność opieki nad dziećmi i inne obowiązki.[xxvii]

Jak wynika z rozmów z kluczowymi informatorami z mołdawskiej organizacji społeczeństwa obywatelskiego, wymóg posiadania dokumentacji stanowi szczególne utrudnienie ponieważ wiele urzędów administracji publicznej w Ukrainie, które wydają takie dokumenty zostało zmuszonych do zaprzestania swojej działalności oraz ponieważ przed inwazją wielu uchodźców pełnili funkcje np. kierowników firm bez formalnych zaświadczeń czy umów.[xxviii] Ponadto uchodźcy z Ukrainy zgłaszali znaczne trudności z walidacją ich kwalifikacji zawodowych.[xxix]

Innym podstawowym wymiarem zatrudnienia podkreślanym w rozmowach z kluczowymi informatorami będącymi reprezentującymi organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Mołdawii i Słowacji jest niepewność uchodźców odnośnie tego, jak długo pozostaną w kraju przyjmującym.[xxx] Ta właśnie niepewność nie tylko ogranicza ich szanse na zatrudnienie, ale też zmusza ich do poszukiwania pracy u pracodawców nie stawiających wymagań odnośnie okresu pracy.[xxxi] Zazwyczaj warunek ten spełnia tylko praca wymagająca niższych kwalifikacji, np. praca w sprzedaży i praca sezonowa. **Ponadto wielu pracodawców niechętnie zatrudnia uchodźców z Ukrainy na czas określony nie wiedząc, na jak długo pracownicy tacy zdecydują się pozostać w kraju.**[xxxii]

Udział kobiet i mężczyzn identyfikujących się jako osoby zatrudnione w niepełnym wymiarze godzin

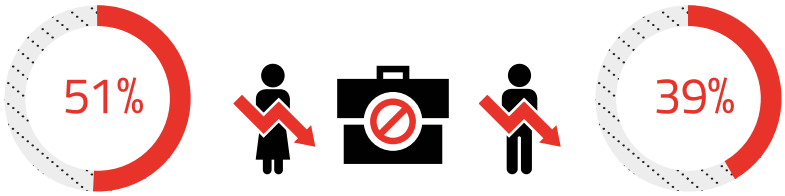

1 Kluczowymi informatorami byli przedstawiciele Gender Centre Moldova, Centre for Policy, Initiatives and Research (PLATFORMA) oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego z siedzibą w Słowacji, która poprosiła o zachowanie anonimowości.

Pomimo starań język nadal stanowi barierę

Od początku inwazji na pełną skalę na Ukrainę organizacje pozarządowe, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i rządy państw przyjmujących uchodźców konsekwentnie starają się oferować uchodźcom z Ukrainy lekcje językowe w ramach inicjatywy pomocy uchodźcom w integrowaniu się w społeczeństwie przyjmującym. Mimo tych starań język nadal stanowi istotną barierę w zatrudnianiu uchodźców z Ukrainy. Jednocześnie utrudnienia wynikające z istnienia bariery językowej wynikają m.in. z czasu potrzebnego do nauki nowego języka oraz niepewności wielu uchodźców z Ukrainy co do tego, jak długo pozostaną w kraju przyjmującym.

Jak wynika z najnowszego sprawozdania UNHCR, **język** jest najczęściej wskazywaną barierą w zatrudnianiu uchodźców z Ukrainy.[xxxiii] Na język jako przeszkodę w zatrudnieniu wskazało 57% kobiet i 67% mężczyzn, którzy wypełnili Ankietę Zamiarów UNHCR (w okresie od sierpnia do września 2022 r.) w **Rumunii** oraz 39% kobiet i 14% mężczyzn w **Mołdawii.**[xxxiv] Podobnie na język jako przeszkodę w zatrudnieniu wskazało 53% kobiet i 63% mężczyzn w **Słowacji** oraz 44% kobiet w **Polsce.**[xxxv] Okazało się, że jest to bariera najczęściej wskazywana przez kobiety i mężczyzn na **Węgrzech** zgodnie z najnowszą wielosektorową oceną potrzeb UNHCR i IOM na Węgrzech (MSNA) cytowaną przez 40% respondentów.[xxxvi] W rozmowach z kluczowymi informatorami z organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Słowacji i Mołdawii dowiedziano się, że oprócz decyzji o dłuższym pobycie w kraju przyjmującym, znajomość języka urzędowego kraju przyjmującego jest kluczowym czynnikiem warunkującym znalezienie pracy przez uchodźców z Ukrainy.[xxxvii]

Dotykające kobiety nierówności pod względem pracy opiekuńczej

Godziny tygodniowo spędzone na nieodpłatnej pracy

Według sprawozdań UN Women and CARE, nawet przed rosyjską inwazją na pełną skalę na Ukrainę, kobiety wykonywały dwukrotnie lub prawie trzykrotnie więcej bezpłatnej opieki i prac domowych, przy czym poświęcały one na takie prace 24,6 godziny tygodniowo w porównaniu z 14,5 godziny w przypadku mężczyzn.[xxxviii] W Ukrainie wymiar godzinowy nieodpłatnej pracy, która obejmuje pracę opiekuńczą, domową i wolontariacką wzrósł zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, ponieważ oferowane publicznie usługi socjalne, medyczne, edukacyjne i opiekuńcze zakłóciła rosyjska inwazja.[xxxix] Zwiększony wymiar pracy opiekuńczej i domowej, zwłaszcza wśród kobiet, odnotowano również wśród uchodźców, którzy opuścili Ukrainę. Ilustruje to fakt, że według Ankiety Zamiarów UNHCR (w okresie od sierpnia do września 2022 r.), od czasu ucieczki z Ukrainy wzrósł odsetek kobiet, które w ankiecie UNHCR uznały się przede wszystkim za opiekunki osób niesamodzielnych, osoby bezrobotne bądź osoby zaangażowane w inną nieformalną działalność.[xl]

Nierówność w obszarze nieodpłatnej opieki stanowi główną przeszkodę w zapewnieniu równego traktowania kobiet i dziewcząt w sferze ekonomicznej i poszanowania ich praw. Nierówność ta utrudnia kobietom i dziewczętom wykonywanie odpłatnej pracy i zdobywanie wykształcenia, a także pełnienie roli przywódczyń politycznych i społecznych. Może ona też negatywnie wpływać na zdrowie psychiczne.[xli] Wśród kobiet, które wypełniły Ankietę Zamiarów UNHCR (w okresie od sierpnia do września 2022 r.) i które uznają się za osoby bezrobotne, brak możliwości korzystania z opieki nad dziećmi wymieniany jest jako bariera w uzyskaniu zatrudnienia przez 8% kobiet w **Mołdawii,** 5% kobiet w **Rumunii,** 14%% w **Polsce** i 9% w **Słowacji.**[xlii] Tymczasem w najnowszym MSNA UNHCR i IOM brak dostępu do opieki na dzieckiem wymieniany jest jako bariera przez 35% kobiet ankietowanych na Węgrzech.[xliii]

Odsetek kobiet, które to identyfikują brak dostępu do opieki nad dziećmi jest barierą w znalezieniu pracy

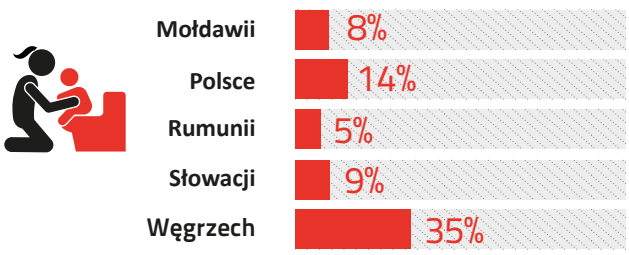

Liczba dzieci zapisanych do szkół

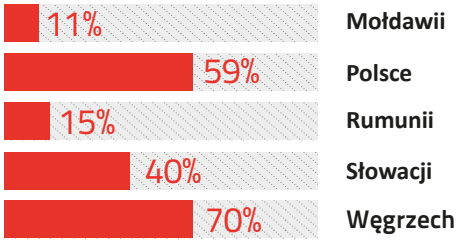

Nierówności w obszarze pracy opiekuńczej utrudniają uchodźczyniom podjęcie pracy z wielu rozmaitych względów. Jak wskazują uchodźczynie z Ukrainy na **Węgrzech** i w **Polsce,** opieka nad dziećmi, szczególnie w przypadku dzieci o szczególnych potrzebach, może powodować i potęgować cierpienie psychiczne.[xliv] Możliwość korzystania z opieki nad dziećmi może być również utrudniona w przypadku dzieci poniżej wieku szkolnego lub dzieci korzystających ze zdalnego nauczania w Ukrainie. Brak możliwości opieki nad dziećmi był problemem w **Słowacji** jeszcze przed przybyciem uchodźców i nasilił się po rosyjskiej inwazji na pełną skalę do Ukrainy, co z kolei stanowi kolejną przeszkodę w zatrudnianiu uchodźców, na których ciąży obowiązek opieki nad dziećmi.[xlv] Rządy wspomnianych krajów generalnie zapewniają dostęp do edukacji wszystkim dzieciom uchodźców. Według Ankiety Zamiarów UNHCR (na okres od sierpnia do września 2022 r.), 11% respondentów w **Mołdawii,** 40% w **Słowacji** i 15% w **Rumunii** zapisało swoje dzieci do szkół.[xlvi] W **Polsce** natomiast do szkół uczęszcza 59% dzieci[xlvii] a na Węgrzech 7 na 10.[xlviii] Ponadto 75% respondentów w **Mołdawii,** 84% w **Słowacji** i 85% w **Rumunii** wskazało, że dzieci były zapisane na taką czy inną formę zdalnej edukacji w Ukrainie.[xlix] Oznacza to, że przez czas takiej nauki matki mogą nie być w stanie zostawić swoich dzieci w bezpiecznym otoczeniu, aby mogły one zdalnie uczestniczyć w zajęciach, co dodatkowo utrudnia ich matkom poszukiwanie pracy. Co więcej, może to zachęcać uchodźców z Ukrainy do podejmowania zatrudnienia na elastycznych warunkach w niepełnym wymiarze godzin, co zazwyczaj sprowadza się do pracy wymagającej niewielkich tylko kwalifikacji.

Chociaż Ukraińcy w placówkach zbiorowego zakwaterowania podejmowali starania, by organizować wspólnie między sobą opiekę nad dziećmi, co miało na przykład miejsce w **Słowacji,** przypadki takie nie są na tyle powszechne, by rozwiązywały cały problem nierówności w nieodpłatnej pracy opiekuńczej, z jakim borykają się kobiety.[l] Osoby sprawujące opiekę nad dziećmi niepełnosprawnymi napotykają na dodatkowe jeszcze bariery. Na przykład w **Rumunii** uchodźcy z Ukrainy mogą ubiegać się o specjalistyczne wsparcie dla niepełnosprawnych dzieci.[li] Jednak procedury składania wniosków i procedury ocen są długotrwałe, co zniechęca do składania wniosków uchodźców myślących o powrocie do Ukrainy.[lii]

Wpływ zobowiązań w zakresie opieki nad dziećmi na kobiety podejmujące pracę komplikują również oczekiwania społeczne i związane z płcią stereotypy dotyczące macierzyństwa i pracy. Według sprawozdania UN Women z 2022 r., „stereotyp bycia dobrą matką" zmusza kobiety do przebywania w domu w okresie przedszkolnym dzieci, ograniczając tym samym ich udział w rynku pracy.[liii] Ze sprawozdania wynika, że 65% respondentów płci męskiej w Ukrainie i w innych krajach w regionie uważa, że dla dzieci w wieku przedszkolnym lepiej jest, by matka nie podejmowała pracy zarobkowej. Pogląd ten podziela 55% ankietowanych kobiet. Ponadto niedawne badania siły roboczej potwierdzają, iż zróżnicowanie pod względem uczestnictwa w rynku pracy pomiędzy mężczyznami i kobietami jest zwykle większe, gdy w gospodarstwie domowym są małe dzieci.[liv] Badanie UNHCR i REACH z sierpnia i września 2022 r. wykazało, że do trzech przyczyn braku pracy najczęściej zgłaszanych przez uchodźców z Ukrainy w Polsce należy konieczność opieki nad dzieckiem (24%), brak dostępnych miejsc pracy (22%), i przebywanie respondentek na urlopie macierzyńskim (16 proc).[lv]

Liczba osób niepełnosprawnych w gospodarstwie domowym

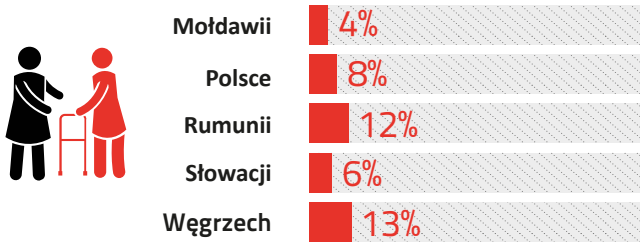

Chociaż mniej badań skupia się na związku między brakiem równości w pracy opiekuńczej a źródłami utrzymania w gospodarstwach domowych, których członkami są osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami, mogą istnieć tu podobne zależności utrudniające kobietom podejmowanie pracy. Według MSNA UNCHR, 4% ankietowanych członków rodzin w **Mołdawii,** 6% respondentów w **Słowacji,**[lvii] 13% respondentów na **Węgrzech,**[lviii] 8% członków gospodarstw domowych w **Polsce,**[lix] oraz 12% członków gospodarstw domowych ankietowanych w **Rumunii** wskazuje, że przynajmniej jedna osoba w gospodarstwie domowym jest niepełnosprawna.[lx] Znaczną część tej grupy stanowią osoby powyżej 60 roku życia.

Praca opiekuńcza w gospodarstwach domowych, w ramach której opieka sprawowana jest nad osobami z niepełnosprawnościami i osobami starszymi wymagającymi pomocy może być obowiązkiem realizowanym w pełnym wymiarze czasu. To z kolei może utrudniać opiekunom i opiekunkom (często są to kobiety) podejmowanie pracy zarobkowej. Ponadto gospodarstwa domowe, w których jest co najmniej jedna osoba z niepełnosprawnością lub co najmniej jedna osoba starsza, mogą być zmuszone do poniesienia dodatkowych wydatków na opiekę. Potęguje to stres utrudniając jednocześnie ustabilizowanie ich sytuacji finansowej.

Bariery w dostępie do środków do życia i możliwości zatrudnienia zwiększają ryzyko związane z ochroną i przemocą na tle płciowym

Oprócz barier językowych, wiele innych czynników, w tym brak dostępu do informacji o możliwych źródłach utrzymania, pomocy w opiece nad dziećmi czy dokumentów cywilnych zwiększa zagrożenia w zakresie ochrony dla uchodźców z Ukrainy przebywających w krajach sąsiednich. Problemy w krajach sąsiednich istniejące już przed pełną inwazją na Ukrainę, w tym bezrobocie, praca nieformalna i nierówności w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, pogłębiły bariery dla uchodźców w znajdywaniu i utrzymywaniu bezpiecznych i godnych środków do życia. Czynniki te zwiększają z kolei podatność uchodźców z Ukrainy, a zwłaszcza kobiet, na różnego rodzaju krzywdy i sposoby ich wykorzystywania, takie jak handel ludźmi, wyzysk w pracy i przemoc na tle płciowym, w tym wykorzystywanie seksualne. Pewne grupy są szczególnie narażone na te zagrożenia. Należą do nich uchodźcy z Ukrainy nieposiadający dokumentów cywilnych, społeczności romskie, osoby LGBTQIA+, samotne kobiety i członkowie gospodarstw domowych prowadzonych przez kobiety niemające dostępu do opieki nad dziećmi i/lub sprawujące opiekę nad członkami rodziny, dzieci (bez opieki), osoby z niepełnosprawnościami i osoby mieszkające na obszarach wiejskich.[lxi]

Zgodnie z ustaleniami najnowszego badania MSNA przeprowadzonego przez UNHCR i IOM na **Węgrzech** w listopadzie 2022 r., 49% respondentów uznaje brak **dostępu do informacji o możliwościach zatrudnienia i dostępnych świadczeniach** za jedno z głównych wyzwań.[lxii] Brak informacji **zawęża szanse na zatrudnienie uchodźców z Ukrainy do mocno ograniczonej oferty niskopłatnej nieformalnej pracy,** która w kilku przypadkach została bezpośrednio uznana za wyzysk, pracy bez umowy czy zabezpieczeń społecznych.[lxiii] Ponadto, ponieważ dostępność wielu informacji o możliwościach zatrudnienia ograniczona jest do platform mediów społecznościowych, takich jak Facebook czy Telegram, brak jest nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy, co dodatkowo naraża uchodźców na wyzysk.[lxiv] Także w Rumunii i Mołdawii pojawiły się doniesienia o stanowiących wyzysk warunkach pracy, gdzie uchodźcy z Ukrainy otrzymywali niższe wynagrodzenie i pracowali dłużej. Ryzyko wyzysku pracowników wiąże się również z barierą językową, ponieważ umowy często nie są tłumaczone na język ukraiński. Na przykład w **Rumunii** wielu inspektorów pracy nie ma wspólnego języka z uchodźcami z Ukrainy, co utrudnia zgłaszanie i identyfikację nadużyć.[lxv]

Brak środków finansowych przekłada się na dostęp uchodźców z Ukrainy do bezpiecznego zakwaterowania i wyżywienia dodatkowo zwiększając ryzyko wyzysku. Według badania przeprowadzonego niedawno przez Norweską Radę ds. Uchodźców, 68% uchodźców w **Polsce, Rumunii** i **Mołdawii** przyznaje się do niezdolności do zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb, takich jak żywność, woda, odzież, dach nad głową i opieka zdrowotna.[lxvi] Odsetek ten dochodzi do 100% w przypadku Romów z Ukrainy przebywających w **Mołdawii.** Na **Węgrzech** i w **Polsce** w sytuacjach, w których uchodźcy nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb odnotowano również wyzysk pracowników i inne formy nadużyć stosowanych „w zamian" za udostępnienie kwater prywatnych.[lxvii] Natomiast w przypadku osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania zgłaszano różne formy wykorzystywania i nadużyć, w tym nadzór zewnętrzny, potencjalnie szkodliwe interwencje, przeludnienie i brak stałego dostępu do biur pośredniczących w znajdywaniu mieszkań.[lxviii]

Polityka rządu, w tym nieuznawanie ukraińskich dyplomów, może pogłębić dotykające uchodźców trudności w zaspokajaniu swoich podstawowych potrzeb. Przykładem ze **Słowacji** jest obowiązek uzyskania pozwolenia na pracę, który wiąże się z przejściem przez długotrwałą procedurę.[lxix] Ponadto przebywający w **Słowacji** uchodźcy z Ukrainy nie mogą rozpocząć własnej działalności gospodarczej nie rezygnując ze statusu ochrony tymczasowej i nie ubiegając się o pobyt czasowy. Trudności w prowadzeniu własnej firmy z jednej strony, a trudności w uzyskaniu pracy na Słowacji z drugiej mogą dodatkowo pogłębiać wyzwania, z jakimi borykają się uchodźcy z Ukrainy próbujący zaspokoić swoje podstawowe potrzeby.

Wspomniane wyżej bariery stawiają nierzadko uchodźców z Ukrainy, a zwłaszcza kobiety, w sytuacji szczególnego narażenia. Może prowadzić to do wykształcania się negatywnych mechanizmów działania. **Skutkiem tego kobiety częściej podejmują pracę nieformalną, w tym pracę opartą na wyzysku, która obejmuje m.in. prace domowe, prostytucję, pornografię[lxx] i nielegalny handel.[lxxi]** Brak jest też świadomości procederu **kierowania potencjalnych pracowników do miejsc pracy stosujących przemoc na tle płciowym** oraz śmieciowego charakteru pracy oferowanej w ramach i tak niewielkiej liczby istniejących już programów, jak wskazują uchodźczynie na **Węgrzech** i w **Polsce.**[lxxii] Ponadto ograniczona jest dostępność informacji o przemocy na tle płciowym dla Ukraińców pochodzenia romskiego, kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnościami oraz osób o niskim poziomie piśmienności, co dodatkowo utrudnia kobietom dostęp do tych świadczeń wydłużając czas wykonywania pracy w warunkach zagrożenia.[lxxiii]

Szczególna dyskryminacja społeczności romskich

Uchodźcy z Ukrainy już teraz napotykają na wiele przeszkód w funkcjonowaniu jako uchodźcy w państwach przyjmujących. Przed uchodźcami będącymi w Ukrainie przedstawicielami mniejszości, zwłaszcza Romami, stoją dodatkowe wyzwania. Dyskryminacja społeczności romskich już wcześniej była powszechnym problemem w państwach przyjmujących, takich jak **Mołdawia, Rumunia** i **Słowacja.** Dlatego Romowie z Ukrainy stają przed wyzwaniami związanymi nie tylko z funkcjonowaniem jako uchodźcy, ale także z przynależnością do społeczności marginalizowanej, takimi jak brak dokumentów czy niski poziom wykształcenia.

Już przed rosyjską inwazją na pełną skalę wielu Romów w Ukrainie nie posiadało odpowiednich dokumentów obywatela i dokumentów pobytowych.[lxxiv] Jest to związane i potęgowane przez fakt, że według danych z 2022 r. około 10 do 20% z szacowanej liczby 400 000 Romów mieszkających w Ukrainie było bezpaństwowcami bądź osobami zagrożonymi bezpaństwowością.[lxxv] W sytuacji braku dokumentów świadczących o stanie cywilnym i niskim poziomie wykształcenia, zwłaszcza wśród kobiet, inwazja na pełną skalę zaogniła
istniejącą już dyskryminację, wpływając m.in. na zdolność Romów do znalezienia pracy. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni romscy doświadczyli ograniczenia działalności przynoszącej dochód, a niektórzy zgłaszali ciągłą dyskryminację na rynku pracy ze względu na pochodzenie etniczne i kolor skóry.[lxxvi]

Tego rodzaju dyskryminacja utrudnia integrację Romów w społeczeństwach przyjmujących, co z kolei utrudnia im zapewnienie trwałych środków do życia. Przykładowo, w niedawnym sprawozdaniu UNHCR, rozmówcy mieszkający w obiektach zbiorowego zakwaterowania stwierdzili, że po ujawnieniu swojej tożsamości romskiej okazywało się, że nie ma dostępnych miejsc pracy.[lxxvii] W Mołdawii wyzwania w znajdywaniu pracy potęguje brak dostępu kobiet do opieki nad dziećmi.[lxxviii] Dotyczy to zwłaszcza mniejszości, w tym społeczności **romskiej,** napotykających na większe bariery w zdobywaniu źródeł dochodu poprzez integrację środków do życia.[lxxix] Biorąc pod uwagę, że w krajach takich jak **Węgry** uchodźcy romscy również zgłaszali trudności w dostępie do pomocy społecznej, uznać należy, że dodatkowe bariery związane z zabezpieczeniem środków do życia mogą potęgować stres.[lxxx]

Bariery napotykane przez społeczności romskie były również omawiane przez kluczowych informatorów wywodzących się z organizacji społeczeństwa obywatelskiego w **Słowacji** i **Mołdawii.** Zauważyli oni, że cykle ubóstwa pokoleniowego doświadczane przez wielu Romów sprawiają, iż wejście na formalny rynek pracy staje się szczególnie trudne, pojawiają się bowiem utrudnienia dodatkowe obok wyzwań w dostępie do pracy związanych z dojazdem do pracy i nauką języka kraju przyjmującego, jeśli jeszcze nim się nie posługują.[lxxxi] Wspomniane ubóstwo pokoleniowe przyczynia się z kolei do dyskryminacji przy wjeździe do krajów przyjmujących oraz w dostępie do zakwaterowania i zatrudnienia. Na przykład przedstawiciel mołdawskiej organizacji społeczeństwa obywatelskiego koordynujący program przyjmowania uchodźców z Ukrainy przez rodziny mołdawskie zauważył, że niektóre rodziny zastrzegały brak zgody na udzielenie schronienia osobom i rodzinom romskim.[lxxxii]

Ponadto pochodzenie etniczne i związany z nim szerszy kontekst społeczno-ekonomiczny mogą przyczyniać się do powstawania barier w pozyskiwaniu umiejętności cyfrowych i w dostępie do rozwiązań cyfrowych, utrudniając tym samym dodatkowo sprostanie wyzwaniom, przed którymi stoją uchodźcy z Ukrainy.[lxxxiii] Na przykład dyskusje w grupach fokusowych z romskimi uchodźcami w **Mołdawii** przeprowadzone w ramach niedawnego sprawozdania UNHCR wykazały, że wiele kobiet romskich to osoby niepiśmienne i/lub nieposiadające urządzeń elektronicznych.[lxxxiv] Rozmowy wskazują natomiast, że osoby romskie uzyskują często informacje od mediatorów społecznych darzonych głębokim zaufaniem.[lxxxv] Jest to szczególnie istotne, biorąc pod uwagę zakres, w jakim cyfrowa dostępność zasobów stała się podstawowym elementem reakcji na inwazję do Ukrainy.

Pomoc finansowa umożliwiająca dostęp do środków do życia i podnosząca jakość życia

Mimo dostępności wsparcia socjalnego i finansowego oraz zaangażowania ekonomicznego, uchodźczynie z Ukrainy wykazują niską odporność finansową.[lxxxvi] Wyniki badań przeprowadzonych w **Rumunii** i **Mołdawii** wykazały, że większość badanych uchodźczyń z Ukrainy była nieprzygotowana do reagowania na kryzysy finansowe i nie była w stanie opłacić swoich długoterminowych wydatków ani odbudować swojego życia po powrocie do Ukrainy.[lxxxvii] Ze względu na te wyzwania, jednym z kluczowych czynników umożliwiających uchodźcom z Ukrainy zaspokojenie podstawowych potrzeb i uzyskanie dostępu do środków do życia jest **pomoc gotówkowa lub talonowa.**

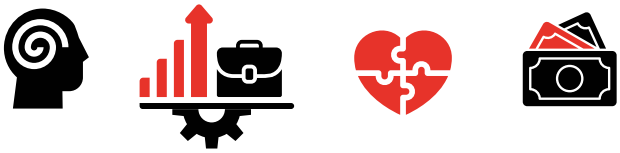

58% respondentów na **Węgrzech** wskazało potrzebę uzyskania pomocy gotówkowej lub talonowej jako priorytet.[lxxxviii] Uchodźczynie w **Mołdawii** również podkreśliły potrzebę uzyskania pomocy pieniężnej. Świadczenia społeczne, w tym pomoc pieniężna, ale także zasiłek dla bezrobotnych i dopłaty mieszkaniowe stanowiły podstawę utrzymania obok innych źródeł dochodu dla 77% respondentek na Ankietę Zamiarów UNHCR (w okresie od sierpnia do września 2022 r.) w **Słowacji,** 74% w **Mołdawii,** 53% w **Polsce** i 36% w **Rumunii.**[lxxxix] Według ostatniego sprawozdania NRC i Upinion jest to potrzeba najczęściej wymieniana przez uchodźców w **Polsce, Rumunii** i **Mołdawii.** Mimo to jak dotąd pomoc taka pozostaje poza zasięgiem większości uchodźców.[xc] Chociaż zgodnie ze sprawozdaniem HIAS i VOICE z 2022 r. pomoc gotówkowa lub talonowa oferowana jest na **Węgrzech,** nie jest jasne, jak uzyskać do niej dostęp, a w sprawozdaniu nie odnotowano przypadków udzielenia pomocy finansowej przez rząd Węgier.[xci]

Oprócz zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, odzież, zakwaterowanie czy transport, programy pomocy gotówkowej lub talonowej mogą również zapewnić uchodźcom większą elastyczność i kontrolę nad własnym życiem. Programy te nie tylko pomagają uchodźcom z Ukrainy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb. Są one również cenną inwestycją, która może przyczynić się do zapewnienia uchodźcom godnych warunków życia. Dzięki nim dotknięte kryzysem populacje mogą poczuć się upodmiotowione i bardziej samodzielne, co bezpośrednio przełoży się na ich zdrowie psychiczne i dobre samopoczucie oraz ograniczy wykształcanie się negatywnych strategii radzenia sobie. Programy pomocy gotówkowej lub talonowej mogą również stymulować gospodarki krajów sąsiadujących z Ukrainą, wspierając uchodźców inwestycjami w rolnictwo, dotacjami na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rozwijanie własnej działalności, w tym w sektorze cyfrowym.

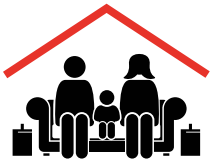

2 Inne źródła środków finansowych wskazane w badaniu UNHCR (obejmującym okres od sierpnia do września 2022 r.) to oszczędności, wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia, dochody z samozatrudnienia, emerytury, inwestycje, oszczędności, ubezpieczenia, majątek własny, pożyczki/kredyty, transfery od krewnych i przyjaciół oraz inne źródła nie uwzględnione powyżej.

DOBRE PRAKTYKI

Węgry, Mołdawia, Polska, Rumunia i **Słowacja** dostosowały swoje przepisy, a także przyjęły przepisy nowe, aby zapewnić dostęp do rynku pracy osobom zarejestrowanym ze statusem ochrony tymczasowej na mocy dyrektywy UE w sprawie tymczasowej ochrony, a nawet w przypadku **Mołdawii** dodatkowo osobom nieposiadającym statusu tymczasowego pobytu.[xcii]

Uchodźcy przebywający na **Rumunii,** w **Mołdawii, Polsce** i **Węgrzech** uprawnieni są do podejmowania pracy bez pozwolenia na pracę.[xciii]

Uchodźcy przebywający w Polsce mają dostęp do bezpłatnych porad na temat zakładania firmy w stosownym ośrodku (Diia.Business w Warszawie) w ramach inicjatywy realizowanej przez organizację pozarządową przy wsparciu rządu Ukrainy.[xciv]

Przez pierwsze 90 dni pobytu, przebywający w **Rumunii** uchodźcy z Ukrainy mogą podjąć legalną pracę nie posiadając statusu ochrony tymczasowej ani pozwolenia na pracę.[xcv]

W **Rumunii** rząd zapewnia legalny **dostęp do szkolnictwa** wszystkim dzieciom uchodźców, nawet jeśli nie posiadają one statusu ochrony tymczasowej.[xcvi] Oznacza to, że chociaż inne bariery, np. językowe, mogą uniemożliwić dzieciom udział w rumuńskim systemie edukacji, możliwość ta jest dostępna.

W **Mołdawii** utworzono wspierane przez UNDP mobilne zespoły kierowane przez lokalne organizacje pozarządowe zapewniające uchodźczyniom, które doświadczyły przemocy na tle płciowym lub są jej potencjalnymi ofiarami porady prawne, wsparcie psychologiczne i społeczne, a także wsparcie w zakresie utrzymania, w tym pomoc w uczestnictwie w szkoleniach zawodowych, uzyskaniu dostępu do formalnego rynku pracy lub prowadzeniu działalności gospodarczej.

Rząd **Rumunii** umożliwił zatrudnianie uchodźców z Ukrainy poszukujących pracy w zawodach nieregulowanych i nieposiadających dokumentów potwierdzających ich kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, na podstawie oświadczenia złożonego pod przysięgą u pracodawcy. W oświadczeniu stwierdza się, że dana osoba spełnia niezbędne wymagania zawodowe i nie popełniła przestępstw, które uniemożliwiłyby jej wykonywanie danej pracy w Rumunii.[xcvii]

Podjęto pozytywne kroki w celu promowania rozwiązań cyfrowych, szeroka gama **cyfrowych metod uczenia się, nabywania umiejętności cyfrowych i szkoleń językowych** staje się coraz bardziej dostępna bezpłatnie dla uchodźców z Ukrainy. Jednym z przykładów jest platforma Jobs for Ukraine, na której uchodźcom z Ukrainy oferuje się możliwość bezpłatnego zdobywania umiejętności cyfrowych i technicznych we własnym tempie w celu podjęcia pracy.[xcviii]

W kwietniu 2022 r. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego zmodyfikował przepisy finansowe umożliwiające uchodźcom z Ukrainy otwieranie podstawowych rachunków bankowych z uproszczonymi wymaganiami dotyczącymi weryfikacji tożsamości.[xcix] Większości kobiet w państwach przyjmujących udało się otworzyć rachunki bankowe.

Cyfrowe Korytarze Danych Międzynarodowej Korporacji Finansowej (IFC) skupiają dostawców informacji kredytowych, instytucje finansowe i ekspertów branżowych w celu wspierania tworzenia międzynarodowych historii kredytowych, weryfikacji tożsamości i udostępniania danych o transakcjach bankowych drogą elektroniczną ponad granicami państw.[c] Ułatwia to dostęp do usług finansowych uchodźcom z Ukrainy przebywającym w państwach przyjmujących.

Powyższy mechanizm wymiany danych działa już w kilku krajach, w tym w Polsce.[ci]

W **Polsce, Mołdawii, Rumunii** i **Słowacji** UNHCR zapewnia program comiesięcznej pomocy pieniężnej dla uchodźców.

Podczas gdy odpowiedzialność spoczywa na sektorze publicznym, sektor prywatny odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu środków do życia dla przesiedleńców, zwłaszcza w dziedzinie technologii informatycznych. W związku z brakiem pracowników w obszarze technologii chmurowych, pewna firma prywatna uruchomiła platformę internetową do podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowywania uchodźców z Ukrainy. Od października 2022 r. program oferuje szkolenia i mentoring oraz kontaktuje absolwentów z ponad 40 partnerami na całym świecie, aby zapewnić im możliwości zatrudnienia.[cii]

W **Mołdawii** w ramach projektu Robota oferuje się doradztwo prawne i ochronę praw pracowniczych zarówno uchodźców, jak i członków społeczności przyjmującej.[ciii] Uchodźcy mają możliwość zgłaszania wszelkich nadużyć w zatrudnieniu na internetowej platformie sygnalizacyjnej www.ida.md.[civ] W ramach projektu opracowano również i upowszechniono przewodnik informujący uchodźców o przysługujących im prawach pracowniczych.[cv]

W **Słowacji** lokalna organizacja pozarządowa SME SPOLU wspierana przez UNHCR uruchomiła kursy informatyczne skierowane w szczególności do kobiet. Ich celem jest pomoc w zdobyciu umiejętności i wiedzy informatycznej na poziomie podstawowym, w tym w nauce obsługi różnorodnych programów, a następnie w zdobyciu dalszych umiejętności przydatnych w zatrudnieniu na rynku pracy.[cvi]

W **Mołdawii** Krajowa Agencja Zatrudnienia i UNDP zorganizowały pięć targów pracy, na których zaoferowano ponad 3500 stanowisk pracy. W targach tych udział wzięło ponad 2000 osób, w tym uchodźcy z Ukrainy. Przedstawiciele sektora prywatnego, Krajowej Agencji Zatrudnienia i UNDP zaangażowali się w dyskusje tematyczne na temat szans i barier w dostępie uchodźców do pracy i godnego zatrudnienia.[cvii]

W odpowiedzi na ograniczone możliwości opieki nad dziećmi w **Mołdawii,** przy wsparciu UNDP opracowano certyfikowany program szkoleniowy dla pracowników opieki alternatywnej (niań). Szkolenie dostępne jest zarówno dla obywateli Mołdawii, jak i uchodźców z Ukrainy.[cviii]

67. sesja Komisji Statusu Kobiet (CSW67) uznała kluczową rolę technologii i innowacji w osiąganiu równości płci, co jest istotne dla sytuacji uchodźców z Ukrainy. Konkluzje CSW67 przyjęte przez państwa członkowskie stanowią plan dla rządów, sektora prywatnego, społeczeństwa obywatelskiego i młodzieży mający na celu promowanie pełnego i równego udziału i przywództwa kobiet i dziewcząt w obszarze technologii cyfrowych i innowacji, w którym respektuje się prawa człowieka i uwzględnia potrzeby kobiet i dziewcząt.[cix]

ZALECENIA

Rosyjska inwazja na pełną skalę na Ukrainę zmusiła miliony ludzi do opuszczenia swoich domów. Około 8 milionów z nich trafiło jako uchodźcy poza Ukrainę.[cx] Doświadczenie uchodźców z Ukrainy wynika w dużej mierze z charakteru tego kryzysu, który jest silnie naznaczony aspektami płciowymi. Różne dla różnych płci są też bariery, z jakimi borykają się uchodźcy. Dotyczy to w szczególności zdolności uchodźców z Ukrainy do znalezienia źródeł utrzymania i zachowania ich na dłuższą metę. Badanie powyższych barier sugeruje szereg zaleceń dla rządów sąsiednich krajów przyjmujących, organizacji sektora prywatnego, organizacji pozarządowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i organizacji międzynarodowych[3] odnośnie przyszłej pomocy w usuwaniu barier w zapewnianiu źródeł utrzymania.

Kwalifikacje zawodowe

Zaleca się, by:

1. Rządy państw przyjmujących kontynuowały pomoc społeczną dla uchodźców i zwiększały jej poziom i zakres, łącząc ją z intensywnym nauczaniem języków, szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje zawodowe i uznawaniem kwalifikacji, aby ułatwić uchodźcom podjęcie trwałego zatrudnienia współmiernego z ich wykształceniem i umiejętnościami.
2. Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne zapewniły możliwość zatrudnienia, wsparcie językowe i wyjaśniały funkcjonowanie rynku pracy. Informacje te powinny być udostępniane za pośrednictwem kluczowych aplikacji cyfrowych, a także w ośrodkach tranzytowych i miejscach schronienia.
3. Rządy państw przyjmujących zapewniły, by przepisy prawne sprzyjały pracy w niepełnym wymiarze godzin. W szczególności rządy powinny rozszerzyć zwolnione kategorie pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin o osoby ze szczególnymi potrzebami w zakresie opieki nad dziećmi/osobami pozostającymi na utrzymaniu oraz osoby aktywnie uczestniczące w kursach językowych bądź szkoleniach zawodowych, aby uniknąć sytuacji, w których pracodawcom brak zachęt do zatrudniania ich w niepełnym wymiarze godzin.
4. Rządy państw przyjmujących stworzyły dla uchodźców z Ukrainy uproszczone i przyspieszone procedury uznawania ich dyplomów i weryfikacji innych dokumentów świadczących o kompetencjach uznawanych w państwach przyjmujących.
5. Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne zapewniły uchodźcom pomoc w zdobyciu akredytowanych kwalifikacji cyfrowych i w tłumaczeniu zaświadczeń o kwalifikacjach przywiezionych z Ukrainy.
6. Krajowe urzędy zatrudnienia i kształcenia zawodowego w państwach przyjmujących przeznaczyły środki na bardziej efektywne kojarzenie zapotrzebowań przedsiębiorstw i kompetencji uchodźców z Ukrainy.
7. Rządy państw przyjmujących pogłębiły współpracę z sektorem prywatnym w celu poprawy dostępu do praktyk zawodowych, staży i mentoringu. W przypadku istniejących programów przedsiębiorstwa powinny dostosować programy szkoleń w miejscu pracy tak, aby co tydzień pewna część czasu szkoleń poświęcona była na zajęcia językowe.
8. Organizacje humanitarne włączyły świadczenia polegające na ochronie zdrowia psychicznego i wsparciu psychologicznym do zakresu interwencji nastawionych na zapewnienie uchodźcom z Ukrainy środków do życia. Umożliwi to uchodźcom zdobycie kompetencji i odporności potrzebnych do radzenia sobie ze stresorami emocjonalnymi i psychologicznymi, które mogą utrudniać im wykonywanie pracy, a zarazem zwiększy ich motywację, produktywność i wydajność pracy.

3 W zaleceniach organizacje pozarządowe, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje międzynarodowe nazywa się łącznie organizacjami humanitarnymi.

Możliwości językowe

Zaleca się, by:

9 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne nadal oferowały bezpłatne kursy językowe, podczas których prowadzona będzie nauka języka kraju przyjmującego i języka angielskiego.

10 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne oferowały zdalne kursy językowe w celu zwiększenia ich dostępności dla osób mających zobowiązania opiekuńcze uniemożliwiające im fizyczne uczęszczanie na kursy oraz dla osób mieszkających w obszarach wiejskich.

Świadczenie usług opiekuńczych i pomocowych

Zaleca się, by:

11 Rządy państw przyjmujących zapewniły regularny dostęp do placówek opiekuńczych dzieciom, osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami i osobom przewlekle chorym. W obszarze opieki nad dziećmi zaleca się zwrócenie szczególnej uwagi na udogodnienia potrzebne dzieciom uczęszczającym do ukraińskich szkół w trybie online, aby ich opiekunowie mogli podjąć pracę.

12 Rządy państw przyjmujących, organizacje humanitarne i sektor prywatny promowały współpracę, która umożliwi dalsze świadczenie przyzwoitych usług opiekuńczych w dobrze wyposażonych placówkach, usprawniając tym samym publiczne i prywatne świadczenia opieki społecznej.

13 Organizacje humanitarne stawiały na rozwiązania w zakresie opieki polegające nie tylko na uczestniczeniu w zajęciach oferowanych uchodźcom z Ukrainy, lecz również spełniające wymogi regularnej dostępności i uwzględniające aspekt płci. W miarę możliwości inicjatywy te powinny być prowadzone przez samych uchodźców z Ukrainy, aby dać im szansę wspierania się nawzajem w oferowaniu usług opiekuńczych w oparciu o istniejące sieci kontaktów i możliwości.

Ochrona i przemoc ze względu na płeć

Zaleca się, by:

14 Ministerstwa zatrudnienia/pracy w państwach przyjmujących ustanowiły odpowiednie środki zabezpieczające i ochronne, w tym regularne monitorowanie sektorów wysokiego ryzyka pod kątem wyzysku pracowników. Należy również zwiększyć skalę działań zapobiegających handlowi ludźmi i zakres reagowania na przypadki takiego handlu, w tym prowadzić kampanie informacyjne uwzględniające aspekt płci dla uchodźców z Ukrainy na temat zagrożeń i możliwości uzyskania pomocy.

15 Podmioty zaangażowane w programowanie zapewnienia środków do życia uwzględniały analizy aspektu płci w swoich projektach skupiając się na kwestiach takich, jak obowiązki opiekuńcze i przemoc na tle płciowym. Podmioty te powinny również uwzględniać konkretne potrzeby i wyzwania, przed którymi stoją uchodźcy z Ukrainy, w szczególności kobiety, Romowie i osoby LGBTQIA+.

16 Podmioty zaangażowane w programowanie zapewnienia środków do życia uwzględniały działania ograniczające zagrożenia związane z przemocą na tle płciowym w projektowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie programów. Dzięki temu zagrożenia i obawy związane z przemocą na tle płciowym zostaną uwzględnione z wyprzedzeniem, co zagwarantuje bezpieczeństwo uczestnikom programów, w szczególności kobietom i dziewczętom. To z kolei może poprawić wyniki w poszczególnych sektorach.

17 Organizacje humanitarne zajmujące się przemocą na tle płciowym szkoliły osoby pierwszego kontaktu świadczące pomoc w zapewnieniu środków do życia w zakresie zapobiegania przemocy na tle płciowym i zapoznania się z możliwościami kierowania osób, które doświadczyły przemocy do bezpiecznych placówek. Poprawi to szybki dostęp osób, które doświadczyły przemocy na tle płciowym do pomocy ratującej życie, dotarcie do osób potrzebujących, które nie są świadome możliwości pomocy lub mogą nie mieć do nich dostępu.

18 Pracodawcy zapewnili umowy w językach zrozumiałych dla uchodźców z Ukrainy i zapoznali ich z prawami pracownika w kraju przyjmującym oraz możliwościami korzystania z tych praw.

Mniejszości

Zaleca się, by:

19 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne oferowały społecznościom romskim bardziej ukierunkowaną pomoc w celu ułatwienia im poszukiwania pracy. Wysiłkom tym powinny towarzyszyć inicjatywy mające na celu złagodzenie zagrożeń związanych z przedwczesnym porzuceniem nauki w szkole, zawarciem małżeństwa i zajściem w ciążę.

20 Rządy państw przyjmujących promowały politykę włączenia społecznego w celu zapobiegania dyskryminacji i wspierania integracji społecznej ze społecznościami przyjmującymi.

21 Organizacje humanitarne usprawniły proces informowania społeczności romskich o możliwościach korzystania ze świadczeń i praw. Aby usprawnić proces przekazywania informacji, organizacje humanitarne powinny rozważyć również, gdzie i w jaki sposób społeczności romskie pozyskują zazwyczaj informacje, które uznają za wiarygodne.

22 Rządy państw przyjmujących zniosły bariery, na jakie napotykają uchodźcy romscy w uzyskiwaniu dokumentów zaświadczających o ich statusie.

23 Organizacje humanitarne konsultowały się z członkami społeczności romskich, a zwłaszcza kobietami i dorastającymi dziewczętami, w celu dalszej analizy i lepszego zrozumienia ich potrzeb oraz uwzględnienia tych potrzeb w programach pomocy humanitarnej.

Dostępność cyfrowa

Zaleca się, by:

24 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne nadal wspierały kobiety w doskonaleniu swoich kompetencji cyfrowych, w tym oferując szkolenia w obszarze zarządzania finansami, przedsiębiorczości cyfrowej, obsługi komputera, programowania, handlu elektronicznego i dostępu do rynków.

25 Rządy przyjmujące i organizacje humanitarne promowały kompetencje cyfrowe i poprawiały dostępność usług dla uchodźców z Ukrainy. Obejmuje to m.in. wiedzę i technologie wymagane do otrzymywania elektronicznych przekazów pieniężnych oraz elektroniczne usługi świadczone przez ukraiński rząd dla swoich obywateli przebywających w państwach przyjmujących uchodźców.

26 Rządy państw przyjmujących, darczyńcy i organizacje sektora prywatnego promowały możliwości wykorzystania technologii cyfrowych w przedsiębiorczości i pracy zdalnej, w szczególności w przypadku uchodźczyń przemieszczających się i powracających do Ukrainy.

27 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne zapewniły, by zasoby i usługi cyfrowe były łatwo dostępne dla wszystkich uchodźców z Ukrainy niezależnie od posiadanej wiedzy technicznej czy znajomości języka, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

Potrzeby w zakresie danych i badań naukowych

Zaleca się, by:

28 Podmioty zajmujące się gromadzeniem danych o uchodźcach z Ukrainy zapewniały regularną dezagregację i upowszechnianie danych w rozbiciu na płeć biologiczną, płeć społeczno-kulturową, wiek, niepełnosprawności, pochodzenie etniczne i położenie geograficzne. Umożliwi to przekrojową analizę danych i lepsze zrozumienie złożonych potrzeb, barier i możliwości uchodźców z Ukrainy.

29 Szczególnych starań należy dołożyć na rzecz zrozumienia potrzeb uchodźców romskich i barier na jakie napotykają.

30 Podczas zbierania danych zwrócono szczególną uwagę na zbieranie wiarygodnych informacji na temat płci głowy gospodarstwa domowego, na przykład poprzez sformułowanie pytania, aby stwierdzić, czy mężowie, partnerzy lub inni męscy członkowie rodziny w Ukrainie powinni być uznawani za głowy gospodarstw domowych.

31 Podmioty zajmujące się gromadzeniem danych systematycznie zwiększały starania w zakresie gromadzenia danych i monitorowania warunków pracy w sektorach o wysokim wskaźniku zatrudnienia nieformalnego i sezonowego, takich jak rolnictwo i hotelarstwo.

32 Rządy państw przyjmujących poprawiły dostępne dane statystyczne dotyczące formalnego i nieformalnego zatrudnienia uchodźców z Ukrainy, aby były to dane całościowe, ale również dane w rozbiciu na poszczególne sektory i płci. Umożliwi to bardziej precyzyjne wskazywanie trendów i prawidłowości, a tym samym pozwoli odpowiednim podmiotom na lepsze zaspokojenie potrzeb uchodźców z Ukrainy.

33 Dalsze gromadzenie danych nastawione było na zrozumienie sytuacji mężczyzn uchodźców z Ukrainy. Wśród obszarów wymagających zbadania wymienić należy sytuację mężczyzn niezarejestrowanych, ich dostęp do pracy i usług oraz wpływ obecności mężczyzn na dynamikę gospodarstw domowych.

34 Podmioty zajmujące się gromadzeniem danych uzupełniły najważniejsze braki w danych na temat warunków funkcjonowania uchodźców z Ukrainy, w tym braki dotyczące:

a. sytuacji w zakresie dojazdów do miejsc pracy i ich dostępności,
b. związku między wymaganymi dokumentami a barierami w zatrudnieniu,
c. dostępnych zasobów do nauki języka kraju przyjmującego i języka angielskiego,
d. różnic w dostępie do możliwości zapewnienia sobie środków do życia i spełnienia potrzeb życiowych pomiędzy uchodźcami mieszkającymi w kwaterach zbiorowych i kwaterach prywatnych oraz uchodźcami mieszkającymi na obszarach miejskich i z dala od nich.

35 Dalsze badania poświęcono zrozumieniu potrzeb młodych uchodźców kończących naukę szkolną i przechodzących do etapu zatrudnienia oraz uchodźców niepracujących, nieuczących się i nieszkolących się. Na tej podstawie należy wdrożyć konkretne programy i polityki nastawione na zaspokojenie tych potrzeb, na przykład poprzez zapewnienie możliwości szkolenia i włączenia społecznego.

36 Podmioty zajmujące się gromadzeniem i analizą danych prowadziły dalsze badania nad wpływem przemian społecznych, w wyniku których gospodarstwa domowe coraz częściej prowadzone są przez samotnego rodzica/kobietę, który/która bierze na siebie cały ciężar opieki nad członkami gospodarstwa domowego, prowadzenia gospodarstwa domowego i generowania dochodu.

Pomoc finansowa

Zaleca się, by:

37 Darczyńcy i rządy krajów przyjmujących zapewniły bezwarunkową pomoc pieniężną najbardziej potrzebującym uchodźczyniom z Ukrainy, w tym Romkom, kobietom LGBTQIA+ doświadczającym dyskryminacji, kobietom z niepełnosprawnościami, kobietom o skromnych zasobach ekonomicznych i prostytutkom.

38 Rządy państw przyjmujących i organizacje humanitarne ułatwiły włączenie finansowe uchodźczyń poprzez udostępnianie uchodźcom danych bankowych za granicą.

PRZYPISY

i Regionalna grupa zadaniowa ukierunkowana na aspekt płci (2022) Making the Invisible Visible (Czynienie niewidzialnego widzialnym): Oparta na dowodach analiza regionalnej reakcji na wojnę w Ukrainie w aspekcie płci. Dostępne na stronie: https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine

ii UNHCR (2023) UNHCR: Rok po rosyjskiej inwazji wśród wysiedlonych Ukraińców pojawia się niepewność odnośnie zamiaru powrotu do kraju. Dostępne na stronie https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html

iii Rada Europejska (2023) Infografika – Tymczasowa ochrona wysiedleńców zapewniana przez UE. Dostępne na stronie https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/temporary-protection-displaced-persons/#:~:text=On%204%20March%202022%2C%20the,Bosnia%20and%20Herzegovina%20and%20Kosovo

iv Parlament Europejski (2022) Dyrektywa o ochronie tymczasowej. Dostępne na stronie https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

v Rząd Republiki Mołdawii (2023) Decyzja rządu nr 21 z dnia 18-01-2023 w sprawie udzielenia tymczasowej ochrony wysiedleńcom z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro
UNHCR (n.d.) Ochrona tymczasowa w Mołdawii. Dostępne na stronie https://help.unhcr.org/moldova/temporary-protection/

vi Europejski Bank Centralny (2023) Integracja ukraińskich uchodźców na rynku pracy w strefie euro. Dostępne na stronie https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog.230301~3bb24371c8.en.htm

vii Parlament Europejski (2022) Dyrektywa o ochronie tymczasowej. Dostępne na stronie https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

viii UNHCR (2023) Sytuacja w Ukrainie. Dostępne na stronie https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation

ix UNHCR (2023) Forum koordynacji ds. uchodźców w Republice Mołdawii: Codzienne trendy. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/dataviz/248?sv=54&geo=10784

x EUROSTAT (2023) Decyzje o udzieleniu ochrony czasowej w oparciu o obywatelstwo, wiek i płeć – dane miesięczne. Dostępne na stronie https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPFM__custom_3502053/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=8e2878e4-92a8-4cba-b784-a4c2da69e7bf

xi Ibid.

xii Ibid.

xiii UNHCR (2023) Profilowanie i monitorowanie ochrony regionalnej: Zagrożenia i potrzeby ochrony uchodźców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZjYwMDFhMzMtMTJjZS00NzU1LTkzYzgtNTNhN2FiNjU3Y2RlIiwidCI6ImU1YzM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTBjLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOjh9

xiv OECD (2022) Reakcje polityczne: Wyzwania polityczne, przed którymi stoi Ukraina: Potencjalny udział ukraińskich uchodźców w sile roboczej w europejskich krajach przyjmujących. Dostępne na stronie https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?

xv OECD (2022). Potencjalny udział ukraińskich uchodźców w sile roboczej w europejskich krajach przyjmujących. Dostępne na stronie https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-potential-contribution-of-ukrainian-refugees-to-the-labour-force-in-european-host-countries-e88a6a55/

xvi UN(2022) Ukraina: Najnowsze informacje od agencji pracy ONZ wskazują na utratę 4,8 miliona miejsc pracy w wyniku wojny. Dostępne na stronie https://news.un.org/en/story/2022/05/1118012

xvii UNHCR (2022) Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xviii Obliczenia UN Women z danymi zaokrąglonymi do najbliższej liczby całkowitej na podstawie wyników ankiet UNHCR (2022) Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xix Ibid.

xx Baumann, Megan and Kelly, Sonja (14 września 2022 r.) Kryzys uchodźczy na Ukrainie: test warunków skrajnych integracji finansowej i odporności kobiet. Dostępne na stronie https://ssrn.com/abstract=4219262

xxi Ibid.

xxii UNHCR (2023) Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #3. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxiii Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2023) Ucieczka z Ukrainy: doświadczenia przesiedleńców w UE. Dostępne na stronie https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-ukraine-survey_en.pdf

xxiv Ibid.

xxv OECD (2023) Co wiemy o kompetencjach uchodźców z Ukrainy i wstępnych wynikach z rynku pracy na ich temat? Dostępne na stronie https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxvi Europejski Urząd ds. Pracy (2022). EUP zakończył mapowanie dostępu do zatrudnienia i zabezpieczeń społecznych dla przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

xxvii OECD (2023) Co wiemy o kompetencjach uchodźców z Ukrainy i wstępnych wynikach z rynku pracy na ich temat? Dostępne na stronie https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxviii Z wywiadów z kluczowymi informatorami z mołdawskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniu 10 kwietnia 2023 r.

xxix Anti-Slavery International i La Strada International (2023). Due diligence w zakresie praw człowieka odnośnie zagrożenia wysiedlonych pracowników współczesnym niewolnictwem. Dostępne na stronie https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

xxx Z wywiadów z kluczowymi informatorami z mołdawskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniach 6 i 10 kwietnia 2023 r.

xxxi Parlament Europejski (2022) Wnioski ze wspólnego wysłuchania publicznego Komisji Kontroli Budżetowej i Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z władzami państw członkowskich na temat „Wsparcia finansowego leczenia ukraińskich uchodźców i towarzyszenia im. Dostępne na stronie: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/740000/IPOL_BRI(2022)740000_EN.pdf

xxxii Z wywiadów z kluczowymi informatorami z mołdawskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniach 6 i 10 kwietnia 2023 r.

xxxiii UNHCR (2023) Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #3. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxxiv Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022) Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xxxv Ibid.

xxxvi IOM i UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb (listopad 2022). Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xxxvii Z wywiadów z kluczowymi informatorami ze słowackich i mołdawskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniach 6 I 10 kwietnia 2023 r.

xxxviii CARE i UN Women (2022) Szybka analiza Ukrainy w aspekcie płci. Dostępne na stronie https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

xxxix Ibid.

xl Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022). Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xli CARE (2021) Manifest CARE: wspólne wezwanie do działania skierowane przez organizację społeczeństwa obywatelskiego Koalicja Działania w sprawie Sprawiedliwości i Praw Ekonomicznych oraz przywódców grup młodzieżowych. Dostępne na stronie https://insights.careinternational.org.uk/publications/the-care-manifesto-a-joint-call-for-action-by-the-economic-justice-and-rights-action-coalition-civil-society-organisations-and-youth-group-leads

xlii Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022). Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xliii IOM i UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb (listopad 2022). Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xliv UNHCR (Publikacja wkrótce) "Surviving as we can" ("Walcząc o przetrwanie tak, jak umiemy") – zagrożenia związane z przemocą ze względu na płeć oraz wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych w kontekście zakwaterowania prywatnego i zbiorowego, źródeł utrzymania i dostępności w odniesieniu do uchodźców z Ukrainy: Węgry i Polska.

xlv HIAS i VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Słowacji – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie: https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xlvi Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022). Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xlvii UNHCR i REACH (2023) Poland: Wielosektorowa ocena potrzeb uchodźców z Ukrainy w 2022 r. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

xlviii IOM i UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb (Listopad 2022). Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xlix Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022). Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

l Z wywiadów z kluczowymi informatorami ze słowackich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniu

li 6 kwietnia 2023 r.
CARE/SERA, Federacja organizacji pozarządowych na rzecz ochrony dzieci, Federacja Opieki Społecznej i Plan International (2022) Szybka analiza w aspekcie płci. Krótki opis ukraińskich uchodźców w Rumunii. Dostępne na stronie: https://careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA-Brief_Romania_Final_Clean.pdf

lii Ibid.

liii UN Women i UNFPA (2022) Badanie podstawowe dotyczące stereotypów w krajach Partnerstwa Wschodniego. Dostępne na stronie https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-03/Analiticalpercent20Brief.pdf

liv Ibid.

lv CARE i UN Women (2022) Szybka analiza Ukrainy w aspekcie płci. Dostępne na stronie https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine
REACH i UNHCR (2022) Polska: Wielosektorowa ocena potrzeb uchodźców z Ukrainy z 2022 r. Dostępne na stronie: https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

lvi REACH i UNHCR (2022) Mołdawia: Wielosektorowa ocena potrzeb. Wrzesień 2022. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-multi-sector-needs-assessment-september-2022

lvii REACH i UNCHR (2022) Słowacja: Wielosektorowa ocena potrzeb. Październik 2022. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-multi-sectoral-needs-assessment-october-2022

lviii IOM & UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb. Listopad 2022. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lix REACH i UNHCR (2023) Polska: Wielosektorowa ocena potrzeb 2022. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/99419

lx REACH i UNHCR (2023) Rumunia: Wielosektorowa ocena potrzeb. Grudzień 2022. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/romania/romania-multi-sector-needs-assessment-december-2022

lxi Regional Gender Taskforce (2022) Making the invisible visible (Czynienie niewidzialnego widzialnym). Dostępne na stronie https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine
Hoff, Suzanne i de Volder, Eefje (May 2022) Zapobieganie handlowi ludźmi dotykającym uchodźców z Ukrainy - Szybka ocena zagrożeń i luk w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi. Dostępne na stronie https://freedomfund.org/wp-content/uploads/UkraineAntiTraffickingReport_2022_05_10.pdf

lxii IOM i UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb. Listopad 2022. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lxiii HIAS i VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Słowacji – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxiv Anti-Slavery International & La Strada International (2023). Due diligence w zakresie praw człowieka odnośnie zagrożenia wysiedlonych pracowników współczesnym niewolnictwem. Dostępne na stronie https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

lxv Ibid.

lxvi Norweska Rada ds. Uchodźców (2023) Ukryte trudności: Rok życia uchodźców z Ukrainy na przymusowym wysiedleniu. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/poland/hidden-hardship-one-year-living-forced-displacement-refugees-ukraine

lxvii UNHCR (Publikacja wkrótce) "Surviving as we can" ("Walcząc o przetrwanie tak, jak umiemy") zagrożenia związane z przemocą ze względu na płeć oraz wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych w kontekście zakwaterowania prywatnego i zbiorowego, źródeł utrzymania i dostępności w odniesieniu do uchodźców z Ukrainy: Węgry i Polska.

lxviii Ibid.

lxix Europejski Urząd ds. Pracy (2022). EUP zakończył mapowanie dostępu do zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego dla przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

lxx Europejski Urząd ds. Pracy (2022). EUP zakończył mapowanie dostępu do zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego dla przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

lxxi HIAS & VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Mołdawii – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie: https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxii UNHCR (Publikacja wkrótce) "Surviving as we can" ("Walcząc o przetrwanie tak, jak umiemy") zagrożenia związane z przemocą ze względu na płeć oraz wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych w kontekście zakwaterowania prywatnego i zbiorowego, źródeł utrzymania i dostępności w odniesieniu do uchodźców z Ukrainy: Węgry i Polska.

lxxiii Ibid.

lxxiv Parlament Europejski (2022) Wojna Rosji z Ukrainą: Sytuacja Romów uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729411/EPRS_ATA(2022)729411_EN.pdf
UN Women, International Charitable Organization i Women's Fund Chiricli (2018) Prawa kobiet romskich na Ukrainie. Dostępne na stronie https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/Country/Ukraine/ROMA_eng_Final-compressed.pdf

lxxv Europejska Sieć na rzecz Bezpaństwowości (2022) Briefing: Bezpaństwowcy i osoby zagrożone bezpaństwowością przymusowo wysiedlone z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.statelessness.eu/sites/default/files/2022-03/ENS%20Briefing%20-%20Stateless%20people%20displaced%20from%20Ukraine%20-%20March%202022_1.pdf

lxxvi CARE i UN Women (2022) Szybka analiza Ukrainy w aspekcie płci. Dostępne na stronie https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

lxxvii UNHCR (Publikacja wkrótce) "Surviving as we can" ("Walcząc o przetrwanie tak, jak umiemy") - zagrożenia związane z przemocą ze względu na płeć oraz wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych w kontekście zakwaterowania prywatnego i zbiorowego, źródeł utrzymania i dostępności w odniesieniu do uchodźców z Ukrainy: Węgry i Polska.

lxxviii HIAS i VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Słowacji – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxix NRC i Upinion (2023) Ukryte trudności: Rok życia uchodźców z Ukrainy na przymusowym wysiedleniu. Dostępne na stronie https://upinion.com/wp-content/uploads/2023/02/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

lxxx VOICE (Publikacja wkrótce). Jesteśmy Romami: głosy, potrzeby i aspiracje uchodźczyń romskich.
War Child Holland (Publikacja wkrótce). Potrzeby i wymagania dostępowe społeczności romskich dotkniętych inwazją na Ukrainę.

lxxxi Z wywiadów z kluczowymi informatorami z mołdawskich i słowackich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniach 6 i 10 kwietnia 2023 r.

lxxxii Z wywiadów z kluczowymi informatorami z mołdawskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzonych zdalnie przez Regionalne Biuro UN Women na Europę i Azję Środkową w dniu 10 kwietnia 2023 r.

lxxxiii UN Women (n.d.) Streszczenie: Cyfrowe upodmiotowienie kobiet jako odpowiedź na kryzys i akcelerator trwałej odbudowy Ukrainy. Dostępne na stronie https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digital%20Empowerment%20of%20Women.pdf

lxxxiv UNHCR (2023). Schematy przesiedleń, zagrożenia ochrony i potrzeby uchodźców z Ukrainy. Analiza ochrony regionalnej nr 2. Węgry, Polska, Mołdawia, Rumunia i Słowacja (kwiecień 2023). Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/100191

lxxxv Ibid.

lxxxvi Baumann, Megan i Kelly, Sonja (14 września 2022 r.) Kryzys uchodźczy na Ukrainie: test warunków skrajnych integracji finansowej i odporności kobiet. Dostępne na stronie https://ssrn.com/abstract=4219262
Ibid.

lxxxvii IOM & UNHCR (2022) Węgry: Wielosektorowa ocena potrzeb. Listopad

lxxxviii 2022. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lxxxix Obliczenia UN Women – dane liczbowe w zaokrągleniu do najbliższej liczby całkowitej w oparciu o badania ankietowe UNHCR (2022). Życie w zawieszeniu: zamiary i perspektywy uchodźców z Ukrainy #2. Dostępne na stronie https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xc NRC & Upinion (2023) Ukryte trudności: Rok życia uchodźców z Ukrainy na przymusowym wysiedleniu. Dostępne na stronie https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/hidden-hardship/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

xci HIAS & VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Węgier – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie: https://reliefweb.int/report/hungary/hungary-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine-0

xcii Europejski Urząd ds. Pracy (2022). EUP zakończył mapowanie dostępu do zatrudnienia i zabezpieczeń społecznych dla przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced
Rząd Republiki Mołdawii (2023). Decyzja Rządu nr 21 z dnia 18.01.2023 w sprawie udzielenia tymczasowej ochrony wysiedleńcom z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro

xciii Europejski Urząd ds. Pracy (2022). EUP zakończył mapowanie dostępu do zatrudnienia i zabezpieczeń społecznych dla przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced
Visit Ukraine (n.d.) Mołdawia: Zatrudnienie uchodźców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://visitukraine.today/blog/308/moldova-employment-for-ukrainian-refugees#:~:text=You%20do%20not%20need%20a,Ukrainian%20are%20quite%20legitimate%20languages.

xciv OECD (2023) Co wiemy o kompetencjach i pierwszych wynikach z rynku pracy na temat uchodźców z Ukrainy. Dostępne na stronie https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xcv Dopomoha (2023) Wjazd do Rumunii. Dostępne na stronie https://dopomoha.ro/en/entering-romania

xcvi HIAS & VOICE (2022) Sprawozdanie z oceny Rumunii – W oczekiwaniu na zamknięcie się nieba: bezprecedensowy kryzys kobiet i dziewcząt uciekających z Ukrainy. Dostępne na stronie https://reliefweb.int/report/romania/romania-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xcvii Europejski Urząd ds. Pracy (2022). Przegląd krajowych środków na rzecz zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego wysiedleńców z Ukrainy: Karta kraju – Rumunia, lipiec 2022 r. Dostępne na stronie https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2022-07/RO-country-fiche-ela-national-measures-ukraine.pdf

xcviii Jobs for Ukraine (2023) Kompetencje dla Ukrainy. Dostępne na stronie https://jobs4ukr.com/skills

xcix Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (2022) EUNB wzywa instytucje finansowe i organy nadzoru do zapewnienia dostępu do systemu finansowego UE. https://www.eba.europa.eu/eba-calls-financial-institutions-and-supervisors-provide-access-eu-financial-system

c International Finance Corporation (2022) Ukraińscy uchodźcy uzyskują dostęp do finansowania za pośrednictwem nowych cyfrowych korytarzy danych. Dostępne na stronie https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/news_ext_content/ifc_external_corporate_site/news+and+events/news/ukraine-refugees-digital-data-corridor

ci UN Women (2022) Cyfrowe upodmiotowienie kobiet jako odpowiedź na kryzys i akcelerator trwałej odbudowy Ukrainy. Dostępne na stronie https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digital per cent20Empowerment%per cent0of%2per centWomen.pdf

cii IT Skills 4U (n. d.) Dostępne na stronie https://itskills4u.com.ua/

ciii Projekt Robota (n. d.) O nas. Dostępne na stronie http://dilo.md/eng

civ IDA (n. d.). Dostępne na stronie http://www.ida.md/

cv Projekt Robota (n. d.) Przewodnik po prawach pracowniczych uchodźców. Dostępne na stronie https://dilo.md/book-ru

cvi SME SPOLU (2022) O nas - Historia. Dostępne na stronie https://smespolu.org/en/mission-and-history/

cvii UNDP (2022) Na targach pracy zorganizowanych przy wsparciu UE i UNDP zaoferowano ponad 3000 miejsc pracy. Dostępne na stronie https://www.undp.org/moldova/press-releases/more-3000-vacancies-were-offered-job-fairs-organised-eu-and-undp-support

cviii UNDP współpracował również z Krajową Agencją Zatrudnienia nad dodaniem pojęcia „opiekun w domu dziecka" do wykazu zawodów oraz nad opracowaniem norm zawodowych i kwalifikacyjnych dla pracowników opieki nad dziećmi.

cix UN (2023) Po długich negocjacjach Komisja ds. Statusu Kobiet kończy sesję w 2023 r. zatwierdzając teksty o równouprawnieniu płci i upodmiotowieniu w erze cyfrowej. Dostępne na stronie https://press.un.org/en/2023/wom2230.doc.htm

cx UNHCR (2023) UNHCR: Rok po rosyjskiej inwazji wśród wysiedlonych Ukraińców pojawia się niepewność odnośnie zamiaru powrotu do kraju. Dostępne na stronie https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html